

Gospodarczy wymiar specjalnych relacji USA i Wielkiej Brytanii

Mateusz Piotrowski

Stany Zjednoczone i Wielka Brytania zacieśniają współpracę gospodarczą, dążąc do zwiększenia obrotów i zależności ekonomicznych oraz innowacyjności obu gospodarek, a także do pogłębienia integracji. Choć wszczęte po brexicie amerykańsko-brytyjskie negocjacje umowy o wolnym handlu zostały wstrzymane, postępy w innych obszarach mogą przyspieszyć powrót do rozmów. Zbieżność obszarów współpracy gospodarczej USA i Wielkiej Brytanii z formatem UE–USA może ułatwić koordynację Unii z oboma państwami w kwestiach ekonomicznych.

„Specjalne relacje” gospodarcze. Stosunki USA i Wielkiej Brytanii, współcześnie określane jako „specjalne relacje” z uwagi na bliskość w kwestiach bezpieczeństwa, w coraz większym stopniu dotyczą także współpracy gospodarczej. USA są głównym kierunkiem eksportu brytyjskich towarów (56,7 mld funtów, 13,7% eksportu w 2022 r.) i usług (111,6 mld funtów, 27,8% eksportu w 2022 r.). Z kolei Wielka Brytania jest siódmym partnerem USA w zakresie eksportu towarów (77,3 mld dol. w 2022 r.) i głównym w obszarze usług (67,8 mld dol. w 2021 r.). Chcąc pogłębiać współpracę gospodarczą, oba państwa koncentrują się na kwestiach technologicznych i cyfrowych, a także na łańcuchach dostaw i energetyce. Sprzyja temu podobna percepcja zagrożeń: Rosji jako bezpośredniego zagrożenia militarnego dla NATO oraz Chin jako mocarstwa stanowiącego długoterminowe wyzwanie dla obu państw i globalnego porządku. Determinację wzmacnia też podobna percepcja rosyjskiej agresji na Ukrainę i konieczności udzielenia jej długofalowego wsparcia. Tak szeroka wspólnota interesów ułatwia pogłębianie partnerstwa Wielkiej Brytanii i USA wykraczającego poza sferę bezpieczeństwa. Wstępnie określała je podpisana w czerwcu 2021 r. Nowa karta atlantycka (NKA) – dokument mający na nowo zdefiniować (w nawiązaniu do Karty atlantyckiej podpisanej w 1941 r.) współpracę w ramach specjalnych relacji USA i Wielkiej Brytanii. Za priorytety uznano m.in. ochronę innowacyjności w zakresie technologii i nauki, regulowanie globalnej gospodarki, ochronę klimatu oraz rozwój wolnego handlu.

Zbieżność ideowa prezydenta Donalda Trumpa i premiera Borisa Johnsona, a także poparcie Trumpa dla wyjścia Wielkiej Brytanii z UE nie przyczyniły się do zawarcia dwustronnego porozumienia o wolnym handlu (FTA). Choć od momentu ogłoszenia brexitu było ono przedstawiane jako priorytet brytyjskich władz, pięć rund negocjacyjnych w 2020 r. nie przyniosło finalnego rezultatu. [Administracja Joe Bidena nie kontynuowała tego procesu, prezydent deklarował jednak gotowość do zacieśniania współpracy z Wielką Brytanią](#). Brak postępów wynikał m.in. z braku zainteresowania Kongresu FTA, a także z podejścia władz brytyjskich do Irlandii Północnej (Stanom Zjednoczonym zależy na stabilizacji pozycji Irlandii Płn. w wewnętrznej polityce Wielkiej Brytanii). Choć [po objęciu funkcji premiera przez Rishiego Sunaka](#) przywódcy obu państw demonstrowali gotowość zacieśniania relacji dwustronnych (Biden i Sunak spotkali się sześciokrotnie w ciągu dziewięciu miesięcy), nie przyniosło to postępu w sprawie FTA. Oczekiwania w tym zakresie zostały obniżone przez nowego premiera, który nie deklaruje umowy jako priorytetu w relacjach z USA.

Deklaracja atlantycka. Z powodu braku porozumienia co do zakresu FTA Stany Zjednoczone i Wielka Brytania skupiły się na innych wymiarach współpracy gospodarczej, kluczowych dla ich gospodarek i bezpieczeństwa. Podczas wizyty Sunaka w Waszyngtonie w czerwcu br. przywódcy podpisali Deklarację atlantycką (DA) – dwustronne porozumienie polityczne nastawione na współpracę gospodarczą. Jego

BIULETYN PISM

celem jest zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności gospodarek oraz ich zabezpieczenie, m.in. przed niepożądanym transferem technologii. Realizacja postanowień deklaracji ma się przyczynić do wsparcia transformacji energetycznej i realizacji polityk klimatycznych obu państw oraz pogłębienia relacji handlowych i inwestycyjnych, które w przyszłości może ułatwić osiągnięcie kompromisu w wybranych obszarach związanych z FTA.

Zawarty w DA plan działań (ADAPT) został podzielony na pięć obszarów. Pierwszy dotyczy rozwoju technologii kwantowych, komunikacyjnych, półprzewodników i sztucznej inteligencji (SI) oraz badań w obszarze biologii syntetycznej. Drugi obszar obejmuje zabezpieczenie kluczowych technologii poprzez zapobieganie inwestycjom skutkującym ich wykorzystaniem do zwiększenia zdolności wojskowych i wywiadowczych Rosji i Chin, a także koordynację ograniczeń eksportu technologii podwójnego zastosowania, wzmocnienie współpracy sankcyjnej i zmniejszenie zależności w zakresie łańcuchów dostaw. Trzeci dotyczy zabezpieczenia przepływu danych cyfrowych, rozwoju SI i technologii zwiększających prywatność. W tym zakresie planowane jest rozszerzenie na Wielką Brytanię [standardów wymiany danych negocjowanych przez UE i USA](#). Czwarty obszar zakłada modernizację gospodarki w oparciu o czystą energię. W tym celu oba państwa rozpoczęły negocjacje nad porozumieniem o kluczowych minerałach, ustanowiły grupę zadaniową do zabezpieczenia łańcuchów dostaw dla czystej energii i powołały partnerstwo dot. cywilnej energetyki jądrowej. Ostatni obszar dotyczy osiągnięcia korzyści ekonomicznych ze współpracy przemysłów zbrojeniowych, zacieśnienia badań nad zagrożeniami biologicznymi i zdrowotnymi oraz pogłębienia wieloobszarowej współpracy kosmicznej. W kolejnych miesiącach władze będą najprawdopodobniej ogłaszać nowe inicjatywy w nawiązaniu do DA, którą należy interpretować jako dokument o znaczeniu co najmniej średnioterminowym dla współpracy dwustronnej. ADAPT zakłada, że przedstawiciele Białego Domu i kancelarii premiera Wielkiej Brytanii będą spotykać się co dwa lata w celu ustalenia postępów i planowania kolejnych działań.

Inne wymiary współpracy. Po brexicie i zmianie władzy w USA udało się doprowadzić do redukcji napięć w dwustronnej współpracy gospodarczej. W ślad za [zażegnaniem sporów USA i UE dot. subsydiów dla Airbus i Boeinga](#) oraz ceł na stal i aluminium Wielka Brytania również zawarła porozumienia w tych obszarach, a także w zakresie podatku na usługi cyfrowe. Jeszcze przed podpisaniem DA, w marcu 2022 r., USA i Wielka Brytania w oparciu o NKA rozpoczęły dialog o przyszłości handlu atlantyckiego. Choć nie stanowił on powrotu do rozmów o FTA, podjęto w nim także obszary istotne w kontekście umowy, jak regulacje dot. małych i średnich przedsiębiorstw, handel cyfrowy, prawa pracowników, łańcuchy dostaw i bezpieczeństwo

żywnościowe. Z kolei na szczelbu resortów odpowiedzialnych za gospodarkę i handel w październiku 2022 r. powołano osobny dialog o danych i technologii. Mechanizm ten może być wykorzystywany do osiągania postępów w realizacji poszczególnych obszarów ADAPT.

Równoległe, dążąc do pogłębienia zależności handlowych, Wielka Brytania zawarła niewiążące porozumienia o współpracy gospodarczej z władzami poszczególnych stanów – Indiany, Karoliny Płn. i Płd., Oklahomy i Utah. Z Karoliną Płn. zawarte zostało już drugie, bardziej szczegółowe porozumienie, a podpisanie tychże planowane jest także z Karoliną Płd. i Oklahomą. Ponadto Wielka Brytania prowadzi rozmowy z władzami Florydy, Kalifornii, Kolorado i Teksasu. Porozumienia te nie wpłyną bezpośrednio na kwestię FTA czy kursu polityki handlowej, jednak mogą przynieść wzrost wzajemnych obrotów towarami i usługami, a także zwiększenie znaczenia wybranych obszarów handlu. Mogą też stanowić narzędzie we współpracy władz stanowych z władzą federalną.

Wnioski. Współpraca gospodarcza USA i Wielkiej Brytanii zacieśnia się poprzez osiąganie małych sukcesów – inicjowanie mechanizmów konsultacyjnych i dążenie do zwiększenia zależności i integracji w kluczowych obszarach. Utworzenie mechanizmów mających służyć roboczej współpracy w obszarach cyfrowym, energetycznym i technologicznym sprzyja zwiększeniu znaczenia spraw ekonomicznych w stosunkach politycznych obu państw. Zgodnie z założeniami NKA i DA będą one obejmować także dziedziny istotne dla FTA. Osiągnięcie wymiernych politycznie postępów może skłonić władze USA do wznowienia oficjalnych negocjacji w zakresie umowy, co przybliżyłoby Wielką Brytanię do realizacji celu postawionego po brexicie. Jednocześnie mogą one doprowadzić do rozszerzenia bądź przeniesienia zakresu i standardów współpracy na inne formaty o globalnym znaczeniu, np. G7, w celu zwiększenia ich skuteczności. Obszary nakreślone w NKA i DA wskazują na kluczową rolę kwestii cyfrowych, zabezpieczenia przepływu technologii i łańcuchów dostaw oraz bezpieczeństwa energetycznego dla gospodarczych stosunków transatlantyckich w najbliższych latach.

Z perspektywy Polski istotne są działania, które USA i Wielka Brytania podejmują w odniesieniu do negocjacji i procesów toczących się w formacie UE–USA. Zbieżności na szczelbu politycznym w odniesieniu do transatlantyckiej współpracy gospodarczej będą sprzyjać rozwojowi współpracy z USA i UE, tym samym nie utrudniając rozmów unijno-brytyjskich. Dążąc do zwiększania znaczenia USA jako partnera gospodarczego, Polska mogłaby skorzystać z doświadczeń Wielkiej Brytanii i także zawierać porozumienia o współpracy z władzami stanów kluczowych dla zwiększenia obrotu towarów i usług oraz napływu inwestycji.